

METODICKÝ PRŮVODCE K UČEBNICI ČESKÝ JAZYK 4

součást ucelené řady vytvořené v souladu s RVP ZV

ČESKÝ JAZYK 4

učebnice pro 4. ročník
vytvořená v souladu s RVP ZV

Napsaly: Mgr. Alena Bára Doležalová; Mgr. Lenka Bičanová, Ph.D.

.....

■ OBSAH

I. Úvod a metodické materiály	2
II. Charakteristika a cíle předmětu, klíčové kompetence	6
III. Učivo a očekávané výstupy	8
IV. Časový plán rozdělení učiva	18
V. Metodické poznámky k učebnici ČJ 4	20

.....

■ SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1	2. Nauka o slově	30
Příloha 2	2. Nauka o slově	31

Alena Bára Doležalová; Lenka Bičanová

METODICKÝ PRŮVODCE K UČEBNICI ČESKÝ JAZYK 4

NOVÁ ŠKOLA, s.r.o.

I. ÚVOD A METODICKÉ MATERIÁLY

1. ÚVOD

Metodický průvodce k učebnici Český jazyk 4 (MPČj4) je určen vyučujícím českého jazyka ve 4. ročníku základních škol.

Na začátku MPČj4 je zařazeno krátké seznámení se všemi učebními materiály, které k výuce českého jazyka ve 4. ročníku nakladatelství připravilo. Tento přehled slouží k tomu, aby se v učebních materiálech vyučující lépe orientovali, udělali si představu o jejich obsahu a mohli se tak případně rozhodnout, kterými z nich by chtěli práci v hodinách českého jazyka vhodně doplnit.

MPČj4 má pomoci vyučujícím uvědomit si charakteristiku předmětu, výchovně-vzdělávací cíle daného předmětu a klíčové kompetence žáků. Zvláštní kapitola je věnována přehledu učiva 4. ročníku a očekávaným výstupům s označením číselných kódů podle RVP ZV, ke kterým učivo směřuje. V této části je metodický průvodce doplněn náměty na začlenění vhodných průřezových témat a některých metod a forem práce. MPČj4 přináší také návrh na rozdělení učiva do jednotlivých měsíců školního roku s odkazy na příslušné strany v základních pracovních materiálech.

Vlastní metodické poznámky k jednotlivým kapitolám učebnice českého jazyka zahrnují vždy nejdříve stanovení hlavních cílů dané kapitoly a poté stanovení obsahu učiva s dílčími výstupy žáka pro jednotlivé složky předmětu (jazyková výchova, čtení a literární výchova, komunikační a slohová výchova). V námětech pro práci s konkrétními cvičeními bývá podle potřeby zdůrazněno, na co je třeba se při výuce zaměřit, co by měl žák opravdu umět a co je v tomto ročníku ve fázi seznamování s danou problematikou.

Tato metodika přináší podrobnější rozpracování pouze některých cvičení z učebnice. Zohledněny jsou také další možnosti, jak k učivu aktivně přistoupit, tj. např. náměty na další slohová cvičení, mezipředmětová propojení či didaktické hry (některé didaktické hry jsou převzaté z MPČj3).

Je jen na vyučujícím, zda některé náměty pro práci s učebnicí do své výuky zařadí, nebo si práci doplní podle vlastní zkušenosti, tvořivosti a fantazie.

Na konci MPČj4 jsou zařazeny náměty na dva projekty. Zda vyučující některý z nich během školního roku zařadí do výuky, záleží na něm.

2. METODICKÉ MATERIÁLY

Všechny učební materiály jsou vytvořeny v souladu s RVP ZV. Jsou určeny pro žáky 4. ročníku základních škol a jsou vhodné pro aktivní a tvořivou práci při osvojování učiva. Žáky nepochybně zaujme zábavná forma stejně jako vhodné ilustrace. Materiály jsou doplněny didaktickými hrami a náměty pro mezipředmětové využití učiva.

Český jazyk pro 4. ročník – učebnice (UČ)

Učebnice *Český jazyk 4* je vytvořena v souladu s RVP ZV a tvoří celek s pracovními sešity *Český jazyk 4, 1. a 2. díl*. V učebnici je zařazeno učivo 4. ročníku (nauka o slově a jeho stavba, vyjmenovaná slova – prohloubení učiva – slovní druhy, pravopis koncovek podstatných jmen, shoda přísudku s podmětem). Řada úkolů podporuje rozvoj čtenářské gramotnosti a čtení s porozuměním. V učebnici je zařazena také řada ukázek z dětské literatury. Najdeme tu také úkoly k procvičení učiva různými způsoby, náměty pro didaktické hry či úkoly pro nadané děti.

Učivo je dostatečně mezipředmětově propojeno, zejména s vlastivědou a přírodovědou. Na mnoha místech navozuje práci dvojic či skupin a učí tak žáky týmové práci. V učebnici jsou zařazeny také úkoly, které vedou k práci s dalšími zdroji informací.

Český jazyk pro 4. ročník – pracovní sešit, 1. a 2. díl (PS1, PS2)

Dvoubarevné pracovní sešity jsou také vytvořeny v souladu s RVP ZV a svým obsahem korespondují s učebnicí *Český jazyk 4*. Usnadňují a podporují tvořivý styl práce ve vyučování. Žáci jsou činnostními formami zapojováni do výuky a motivováni k dosažení všech znalostí. Mezipředmětově jsou pracovní sešity propojeny zejména s vlastivědou. V obou sešitech jsou uvedeny klíče ke cvičením.

Pravopis podstatných jmen hrou

Pracovní sešit *Pravopis podstatných jmen hrou* je koncipován tak, aby splňoval současné požadavky na výuku a zároveň vycházel z praxe vyučujících. Žáci si zde mohou zábavnou formou procvičit skloňování podstatných jmen podle jednotlivých rodů.

Procvičujeme pravopis podstatných jmen rodu ženského a středního

Pracovní sešit slouží k procvičení pravopisu podstatných jmen rodu ženského a středního. Obsahuje klíč s řešením a vloženou kartu s přehledem skloňování jednotlivých vzorů.

Procvičujeme pravopis podstatných jmen rodu mužského

Pracovní sešit slouží k procvičení pravopisu podstatných jmen rodu mužského. Obsahuje klíč s řešením a vloženou kartu s přehledem skloňování jednotlivých vzorů.

Procvičujeme shodu přísudku s podmětem

V tomto dvoubarevném pracovním sešitě si žáci procvičí shodu přísudku s podmětem rodu středního, ženského a mužského a také podmět několikanásobný, nevyjádřený a všeobecný. Součástí pracovního sešitu jsou: shrnutí učiva, souhrnná cvičení, pravopisné oříšky a klíč s řešením.

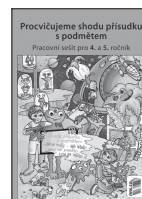
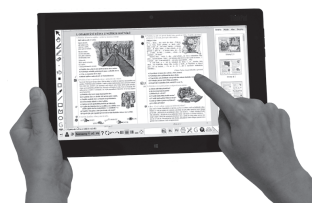
MIUč+ Český jazyk pro 4. ročník

Multimediální interaktivní učebnici *Český jazyk 4* tvoří jednak interaktivní verze tištěné učebnice a tištěných pracovních sešitů, jednak další doplňující materiály, cvičení, informace apod.

Každé cvičení z MIUč+ má po kliknutí na příslušnou ikonu také zvukovou podobu svého zadání a lze jej samostatně zvětšit na celou obrazovku tak, aby měli žáci před sebou jen požadované cvičení. Stejně tak lze zvětšit jednotlivé úkoly, které jsou součástí daného cvičení. Cvičení obsahují řešení pro kontrolu práce.

V levé části jednotlivých stran MIUč+ jsou umístěny ikony, které odkazují na rozšířený obsah. Velký podíl doplňkového materiálu mají interaktivní cvičení (IC), která napomáhají dalšímu procvičování a upevňování učiva. Žáci se tak seznámí s jiným učebním materiálem, než který obsahuje tištěná učebnice a pracovní sešity. Typově jsou to např. cvičení na přiřazování, řazení, doplňování, výběr ze dvou možností aj.

Mezi další doplňkové materiály patří fotografie související s probíraným tématem nebo řada zajímavostí. Vyučující tak získává další materiál k práci v jednotlivých vyučovacích hodinách. Žáci se touto cestou zároveň dozvídají nové informace a učí se s nimi pracovat.

8. Najděte ve slovech sechované číselky.
Z oka jí klanula slza. Sňatý vyráběl snůly a jiné sňabky. Seštinu teta bydlí v Častolovicích. Vřaf se bryz zpř. V cirkuve učivěli medvědi. Naří dveře bílou barvou. Nepomnívej se ostanní! Dálka zahnuha na konci ulice doleva.

9. Určete slovní druhy a významě si psaní á v některých slovech.
Krátké, iglu, vůla, trojčetelná, dobře, mlá, tře, cvrká, bě, zámátní, sedm, meče, zúčastní se, af, ledová, ú, kěz, do, i, mlá, prásk, nečíst, nebo, trubadúr, há, ve.

V číselkových (vrká) a v některých slovech cizího původu (iglu) píseme dlouhé á i uprostřed nebo na konci slova. Psaní těchto slov si musíme pamatovat. Dlouhé á píseme také po předponě (zapojení, zámátní) a ve slobových slovech (trojčetelná – roz – četelná).

a) Ve slovníku spísováně četiny vyhledejte význam slov, která neznáte.

10. Prohlédněte si obrázek a tvořte k němu vhodné věty. U slov ve větech určete slovní druhy.

a) Ve skupinkách zapísejte několik vět, v nichž použijete všechny slovní druhy.

11. Hra – Číselné sířky.
Každá číslice zastupuje jeden slovní druh. Žáci si připraví na lesočty řízení kombinace číslic 1–10, které zastupují dané slovní druhy se znamenkem (tečkou, otázkem, vykřičníkem) na konci. Pak se rozdělí na skupiny. Každá skupina si vylosuje kartičku a snaží se k sířce vymyslet vhodnou větu. Sířky by neměly být nesmyslně sestavené ani příliš složité. **PS 1** Náš Ota spí.

12. Diktát.
Na začátku prosince praroděná poznámě s mikulášskou nadílou v blízkém dětském domově. Zbytky je vysoke. Procvičte se ze Mikuláše. Lenka je neomilují. Bude krásný aněl. Občasné si bílé šaty a na čelo si připevní čelenku s velikou špytovou hvězdu. Michal bude dítat čertka. Píseme psaní a stě vědy. V domově bude opět veselo. Zastání zvonček a dítí zvozykají radostí. Z dítka se vřily velice raději.

13. Přečtete si rozpočítadlo, které si Michal připravil na mikulášskou nadílku. Doplňte vhodná slova z nabídky tak, aby se věty rýmovaly.
Čertí rozpočítadlo
Starý čert a dva _____ (hlací, čertici, psi) sešli v pekle na lavici.
Hrájí karty ve _____ (hoře, pece, školy), hádají se bře, bře, bře!
Tahají se za _____ (ruce, rohy, kožich), šlapají si na nohy.
Aha, teď bledí, to je _____ (dám, rámo, večer), kěz jde z kola přívěš ten.

a) Ke každému slovnímu druhu (kromě příslovce) najděte jedno slovo.
b) Vyhledejte v rozpočítadle všechna podstatná jména a slovesa.
c) Ke slova čer vymyslete několik příslových jmen, která popisují, jaký je. Na tabuli vytvořte společnou myšlenkovou mapu.
d) Rozpočítadlo napísejte a nakreslete k němu vlastní ilustraci.

14. Určete, která z možností v řádku vysvětluje význam rčení o čertech.
Nemahaj čerta na zeď? Nekresli po zdi! Neostá, nepřivolávaj nebatí!
To nám byl čert dlužen. To se nemělo stát. Af nám to zaplatí čert.
Kde tě čerti nosí? Proč nečívají pozor? Kde jsi tak dlouho?
Šije s ním všichni čerti. Je neposlední. Umi dobře lit.

a) Určete druhý vět.
b) Opíste rčení z prvního sloupce. Určete slovní druh každého slova a označte ho číslicí podle pořadí slovního druhu v Lečnické přehledu.
c) Ve dvojicích vykledejte jasně rčení o čertech.

15. Michal a Lenka dostaly v nadílce bombony. Mají si je rozděliti tak, že Lenka si vybere bombony se slovy obchýbnými a Michal se slovy neobchýbnými. Pomůžete jim úkol splnit?

a) Použijte některá slova ve větách. Ve skupinkách vymyslete krátké vyprávění s využitím co nejvíce slov na bomboněch. Pak si své práce přečtete.

Hledat
Český jazyk 4
Úvodní strana
ČESKÝ JAZYK 4
Třetí strana
1. Opakování učiva z nižších ročníků
Strany 4, 5
IC Druhy vět – opakování
Pravopis (v) po abecedních souhláskách – opakování
Mládě
Zahř, zahř
Zahř, zahř

uč PS Strany 42, 43

Kliknutím na ikony se zobrazí:

- interaktivní cvičení
- mezipředmětové vazby
- fotoalba
- videa
- webové odkazy
- anglická slovíčka
- zajímavosti

Vyučující jistě ocení i mezipředmětové vazby (MPV). Může tak učivo českého jazyka vhodně propojit např. s přírodovědou, vlastivědou, angličtinou či hudební výchovou. Může si také snadno vložit vlastní učební materiály (např. fotografie, videa, ...) a vytvářet vlastní cvičení (doplňovací cvičení, křížovky, kvízy, ...). K jejich přípravě může využít volby pro vložení materiálů a další pomůcky z nabídky (např. kalkulačka, hodiny, losovací kostka, ...).

Nabízí se řada možností, jak tuto MIUč+ využít ve výuce.

Vyučující může práci s MIUč+ zařadit do všech etap vyučovacího procesu, tzn. jak při motivační fázi a vyvozování nového učiva, tak i při jeho procvičování a při upevňování znalostí žáků.

Některá cvičení lze použít pro frontální práci s celou třídou, s jinými mohou pracovat individuálně jednotliví žáci či dvojice nebo skupiny žáků.

Pokud je ve škole/třídě MIUč+ nainstalována v žákovských počítačích či tabletech, mohou pak žáci pracovat zcela samostatně.

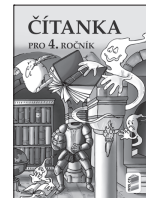
Práce s tištěnou učebnicí a MIUč+ se dá vhodně kombinovat. Žáci mají například před sebou text v učebnici a zobrazené fotografie v MIUč+ vztahující se k danému cvičení.

Práce s MIUč+ bude pro žáky i vyučující jistě vítaným zpestřením. Určitě by neměla plně nahrazovat tištěnou učebnici, neboť práce s ní je pro žáky stále významná. Učí se orientovat v knize, listovat v ní, vyhledávat informace, vracet se k důležitým pasážím apod.

Cvičení v MIUč+ mohou žáci plnit opakovaně a mohou tak oni i vyučující sledovat, zda a jak se zvyšuje jejich úspěšnost a v jaké etapě osvojení učiva se již nacházejí.

Čítanka pro 4. ročník (Čít4)

Čítanka pro 4. ročník rozvíjí především čtení s porozuměním. Kromě textů reflektujících koloběh přírody v jednotlivých ročních obdobích byly do čítanky zařazeny i texty postihující vztahy mezi lidmi a vývoj člověka (kap. *Jak se stal člověk člověkem*), vztahy mezi členy rodiny a vztah k rodné zemi (kap. *Každý máme svoje doma*), poutavé příběhy z dávné minulosti najdeme v kapitole *V dobách knížat, rytířů, králů a císařů*. Nechybí tajuplné příběhy. Mezipředmětově je čítanka provázána především s vlastivědou, hudební a pracovní výchovou. V dolní části každé stránky jsou zařazena klíčová slova v anglickém jazyce.

MIUč+ Čítanka pro 4. ročník

Multimediální interaktivní učebnice Čítanka pro 4. ročník obsahuje interaktivní verzi tištěné čítanky, a to včetně Čítanky pro 4. ročník vhodné i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Součástí MIUč+ jsou interaktivní cvičení, mezipředmětové vazby (zejména na učebnice přírodovědy a vlastivědy), fotografie, videa, internetové odkazy a vybraná anglická klíčová slova namluvená rodilým mluvčím.

The screenshot displays the MIUč+ interface for the 4th grade reading book. It features a main text area with an illustration of a clock tower. On the left, there is a toolbar with icons for navigation and search. On the right, there is a sidebar with a search bar and a list of interactive elements. The text includes a section titled 'STAROMĚSTSKÝ ORLOJ' and another titled 'POCESTNÝ'. The interface also shows a list of interactive exercises and a search bar.

Kliknutím na ikony se zobrazí:

interaktivní cvičení

mezipředmětové vazby

fotoalba

videa

webové odkazy

anglická slovíčka

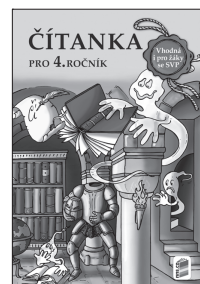
Čítanka pro 4. ročník vhodná i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (Čít4SVP)

Verze vhodná i pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami obsahuje vše co *Čítanka pro 4. ročník*, ale navíc je zvětšena na formát A4 a je doplněna o prvky usnadňující žákům čtení a porozumění textu. Žáci se SVP tak budou moci pracovat se stejnou učebnicí jako jejich spolužáci, což usnadní jejich inkluzi v běžné třídě.

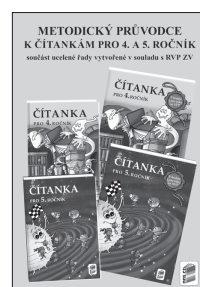
Na jednotlivých stránkách jsou v barevných bočních pruzích a v dolní části stránek přidány další úkoly, které je možné využívat pro nápravu některých individuálních specifických obtíží.

Úkoly se zaměřují zejména na: rozvoj čtenářských dovedností, zlepšení verbálního projevu a obratnosti ve vyjadřování, zpevnění percepce sluchové a zrakové, jistotu v pravolevé a prostorové orientaci, rozšíření znalostí, posílení logického myšlení a paměti.

Učebnice má mnohostranné využití. Práce s ní se doporučuje všem žákům pro rozvíjení jejich čtenářských dovedností. Čítanku mohou používat i vyučující 4. ročníků, kteří mají ve svých třídách žáky se specifickou poruchou učení, především s obtížemi ve čtení bez výrazných kognitivních deficitů; rodiče a vyučující žáků 4. ročníků, kteří chtějí s dětmi stimulačně pracovat.

Metodický průvodce k čítankám pro 4. a 5. ročník

Metodický průvodce je příručka pro vyučující obsahující metodické návody a doporučení, jak vhodně pracovat s texty v čítankách a jak správně rozvíjet a upevňovat čtenářskou gramotnost žáků. Obsahuje přehledy učiva s orientačními harmonogramy, přehledy očekávaných výstupů, klíčových kompetencí, průřezových témat a mezipředmětových vazeb. Přináší také náměty k analýze jednotlivých textů, s nimiž mohou vyučující pracovat.

II. CHARAKTERISTIKA A CÍLE PŘEDMĚTU, KLÍČOVÉ KOMPETENCE

1. CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace zaujímá v RVP ve výchovně-vzdělávacím procesu stěžejní postavení.

Jedním ze vzdělávacích oborů, ve kterém se tato oblast realizuje, je český jazyk a literatura.

Dovednosti získané v oboru český jazyk a literatura jsou potřebné nejen pro kvalitní jazykové vzdělání, ale jsou důležité i pro úspěšné osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání.

Obsah vzdělávacího oboru tvoří tři oblasti:

- jazyková výchova,
- literární výchova,
- komunikační a slohová výchova.

Tyto oblasti se vzájemně prolínají a mají komplexní charakter.

V jazykové výchově žák získává vědomosti a dovednosti důležité k osvojování spisovného jazyka, učí se poznávat jeho další formy. Rozvoj znalostí a dovedností jej pak vede k jejich uplatňování při mluveném i psaném vyjadřování.

V literární výchově žák prostřednictvím četby poznává základní literární žánry, učí se postihovat umělecké záměry autora, formulovat vlastní názory o přečteném, rozlišuje literární fikci od skutečnosti, získává základní čtenářské návyky, dospívá postupně k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jeho postoje a obohacují jeho duševní život.

V komunikační a slohové výchově se žák učí vnímat a rozumět různým jazykovým sdělením, číst a psát s porozuměním, kultivovaně mluvit a přiměřeně se písemně vyjadřovat, rozhodovat se na základě slyšeného nebo přečteného textu, orientovat se v něm, analyzovat jej, posoudit jeho obsah.

2. VÝCHOVĚ-VZDĚLÁVACÍ CÍLE

1. Vytváření vztahu k mateřskému jazyku:

- jako prostředku k samostatnému získávání a předávání informací,
- jako prostředku k vyjádření potřeb a prožitků a ke sdělování názorů,
- jako prostředku k zvládnutí pravidel mezilidské komunikace,
- jako prostředku k získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu,
- jako prostředku k individuálnímu prožívání slovesného uměleckého díla, ke sdílení čtenářských zážitků, k rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře, k rozvíjení emocionálního a estetického vnímání,
- jako zdroje pro rozvoj osobního i kulturního bohatství.

2. Vytváření schopnosti:

- jasně, srozumitelně a přehledně se vyjadřovat ústně i písemně,
- komunikovat přiměřeně s okolním světem,
- využívat vlastní tvořivosti a fantazie.

3. VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PRO ROZVOJ KOMPETENCÍ ŽÁKŮ, KLÍČOVÉ KOMPETENCE ŽÁKŮ

Kompetence k učení

Žák:

- užívá různé postupy k řešení úkolů,
- vyhledává informace v textu nebo v jiných zdrojích, třídí je a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v další práci i v praktickém životě,
- pracuje samostatně podle svých aktuálních možností,
- hodnotí svou práci jednoduchými formami,
- dovede najít a opravit vlastní chyby,
- zhodnocuje výsledky svého učení a své vlastní práce, odhaluje případné neúspěchy,
- propojuje informace z různých vzdělávacích oblastí do vyšších celků,
- uvědomí si to, co sám dokáže vyřešit, i to, jak dokáže předat své vědomosti druhým, má pozitivní vztah k učení,
- podle svých možností, schopností a dovedností se zapojuje do soutěží a her různého zaměření.

Kompetence k řešení problémů

Žák:

- učí se uvědomovat si problémové situace, přemýšlí o příčinách a způsobech řešení,
- vyhledává informace, které by napomohly k řešení problému (vyhledávání v textu, ...), k řešení problému využívá rovněž získané vědomosti a dovednosti,
- je motivován k objevování různých variant řešení,
- problémy se učí řešit v týmech (součást skupinové práce),
- ověřuje správnost řešení,
- učí se problémům předcházet,
- učí se zvládat problémy ve škole i mimo ni (např. výlety, exkurze, ...).

Kompetence komunikativní

Žák:

- porozumí jednoduchým písemným i ústním pokynům,
- formuluje a vyjadřuje své myšlenky, svůj názor v logickém sledu,
- učí se vyjadřovat výstižně, souvisle a kultivovaně, a to jak v ústním, tak v písemném projevu,
- učí se slušnému vyjadřování a dodržování primárních zásad společenského chování,
- učí se osvojovat si správné formy komunikace mezi spolužáky navzájem a mezi žáky a dospělými ve škole i mimo ni,
- naslouchá jiným, učí se tolerovat jejich názory a vhodně se zapojí do diskuse,
- učí se využívat informační a komunikační prostředky a technologie pro komunikaci,
- učí se pracovat s různými zdroji informací (texty, záznamy, obrazový materiál, běžně užívaná gesta apod.), je veden k jejich porozumění, třídění a tvořivému využití ke svému rozvoji i k rozšiřování slovní zásoby.

Kompetence sociální a personální

Žák:

- je podněcován k potřebě být zapojen ve skupině,
- spolupracuje ve skupině, aktivně se podílí na práci v ní,
- podílí se na vytváření pravidel týmové práce, na utváření příjemné atmosféry v týmu,
- přispívá k diskusi ve třídě či ve skupině,
- respektuje dohodnutá pravidla chování a spolupráce,
- učí se požádat o pomoc a také ji poskytnout,
- ovládá a řídí své chování a jednání,
- učí se efektivní spolupráci se spolužáky při řešení daného úkolu/problému,
- osvojování jazyka vnímá jako prostředek k získávání a předávání informací, k vyjádření potřeb, prožitků, ...

Kompetence občanské

Žák:

- učí se respektovat názory dospělých lidí i spolužáků a je ochoten se z nich poučit,
- rozlišuje vhodné a nevhodné formy chování,
- uvědomuje si pravidla soužití v kolektivu,
- má povědomí o vlastních právech a povinnostech ve škole i mimo ni,
- seznamuje se s možnostmi ochrany životního prostředí, chápe základní ekologické souvislosti a požadavky na kvalitní životní prostředí,
- zapojuje se do kulturního dění a sportovních aktivit.

Kompetence pracovní

Žák:

- pracuje s různými pomůckami, zvládá jejich přípravu, manipulaci s nimi a úklid,
- učí se bezpečně užívat materiály, nástroje, vybavení, psací potřeby, ...
- dbá na plnění svých závazků a povinností,
- dodržuje hygienická pravidla při psaní a čtení,
- odpovídá za svou činnost s ohledem na ochranu životního prostředí.

III. UČIVO A OČEKÁVANÉ VÝSTUPY

Učivo	Směřuje k očekávaným výstupům žáka
<p>1. Opakování učiva z nižších ročníků Abeceda Věta, slovo slabika, hláska Druhy vět Psaní <i>y/ý</i> po tvrdých souhláskách Psaní <i>i/í</i> po měkkých souhláskách Psaní souhlásek uvnitř a na konci slov Význam slov Slova nadřazená a podřazená Vlastní jména osobní a místní Vyjmenovaná slova Slovní druhy Věta jednoduchá a souvětí</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti; • ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti; • ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost; • ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči; • ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním; • ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky; • ČJL-3-2-02 porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná; • ČJL-3-2-04 rozlišuje slovní druhy v základním tvaru; • ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves; • ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy; • ČJL-3-2-07 rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky; • ČJL-3-2-08 odůvodňuje a píše správně: <i>i/y</i> po tvrdých a měkkých souhláskách.
<p>Slohová cvičení – orientace v textu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru; • ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace.
<p>2. Nauka o slově Význam slova a jeho hlásková podoba Slova jednoznačná a mnohoznačná Slova protikladná a souznačná Slova nadřazená, podřazená a souřadná Slova spisovná a nespisovná Slova citově zabarvená Nauka o slově – opakování</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová; • ČJL-5-2-04 rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary.

Průřezová témata	Metody a formy práce
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě – komunikace – komunikace v různých situacích</p> <p><i>Objevujeme Evropu a svět</i> – naše vlast a Evropa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • skupinová práce • rozvoj fantazie • manipulační činnosti s kartičkami • didaktické hry • ilustrace k básni
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – kreativita</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – kooperace a kompetice</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • skupinová práce • rozvoj fantazie
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě – kooperace a kompetice – komunikace</p> <p><i>Vztah člověka k prostředí</i> – naše obec</p>	<ul style="list-style-type: none"> • skupinová práce • dramatizace • pamětné osvojení básně • didaktické hry • manipulační činnosti s kartičkami • vycházka

Učivo	Směřuje k očekávaným výstupům žáka
Slohová cvičení – pracovní postup	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta
3. Stavba slova Kořen, předpona, přípona Předložky a předpony Předložky <i>od, nad, pod, před</i> Předpony <i>od-, nad-, pod-, před-</i> Předložka <i>bez</i> Předpony <i>bez-, roz-, vz-</i> Předložky <i>v, ve,</i> předpony <i>ob-, o-, v-</i> Psaní skupiny <i>bě/bje, vě/vje, pě</i> Zdvojené souhlásky Stavba slova – opakování	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku.
Slohová cvičení – porozumění textu, přihláška	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché i komunikační žánry.
4. Vyjmenovaná slova Vyjmenovaná slova po <i>B</i> Vyjmenovaná slova po <i>L</i> Vyjmenovaná slova po <i>M</i> Vyjmenovaná slova po <i>B, L, M</i> – opakování Vyjmenovaná slova po <i>P</i> Vyjmenovaná slova po <i>S</i> Vyjmenovaná slova po <i>V</i> Vyjmenovaná slova po <i>P, S, V</i> – opakování Vyjmenovaná slova po <i>Z</i> Psaní <i>í, í / y, ý</i> po <i>F</i> Vyjmenovaná slova – opakování	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku; • ČJL-5-2-08 píše správně <i>i/y</i> ve slovech po obojetných souhláskách.

Průřezová témata	Metody a formy práce
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • rozhovor • popis
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovednosti zapamatování</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě</p> <p>– mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • didaktické hry • vyprávění • čtení po rolích / dramatizace • ilustrace k básni
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – seberegulace a sebeorganizace – organizace vlastního času</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozhovor
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovednosti zapamatování</p> <p><i>Vztah člověka k prostředí</i> – naše obec</p>	<ul style="list-style-type: none"> • skupinová práce • vyhledávání informací z dostupných zdrojů • didaktické hry • dramatizace

Učivo	Směřuje k očekávaným výstupům žáka
Slohová cvičení – telefonický rozhovor	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku; • ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru; • ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace.
5. Slovní druhy	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu.
Slohová cvičení – charakteristika postavy	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru; • ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace; • ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry; • ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti.
6. Podstatná jména Rod a číslo podstatných jmen Pád podstatných jmen	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu.
Slohová cvičení – vyprávění příběhu podle obrázkové osnovy	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku; • ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru; • ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace; • ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti.

Průřezová témata	Metody a formy práce
<p><i>Sociální rozvoj</i> – mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy – komunikace</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozhovor • skupinová práce • dramatizace • ilustrace k tématu
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovednosti zapamatování</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě – mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • skupinová práce • didaktické hry
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • tvořivá práce • rozvoj fantazie • ilustrace k básni/textu
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovednosti zapamatování</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě – mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého – komunikace</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • rozhovor • tvořivá práce • didaktické hry • hry s rýmy • skupinová práce • ilustrace k básni/textu
<p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě – mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého – komunikace</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • rozvoj fantazie • obrázková osnova • skupinová práce

Učivo	Směřuje k očekávaným výstupům žáka
<p>7. Skloňování podstatných jmen Skloňování podstatných jmen rodu středního Podstatná jména rodu středního – opakování Skloňování podstatných jmen rodu ženského Podstatná jména rodu ženského – opakování Skloňování podstatných jmen rodu mužského Podstatná jména rodu mužského – opakování Podstatná jména – opakování</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu; • ČJL-5-2-08 píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách.
<p>Slohová cvičení – vyprávění</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru; • ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace; • ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti.
<p>8. Slovesa Tvar určitý a neurčitý Jednoduché a složené slovesné tvary Zvratná slovesa Časování sloves – čas přítomný Časování sloves – čas budoucí Časování sloves – čas minulý Slovesa – opakování</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu; • ČJL-5-2-05 vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty.
<p>Slohová cvičení – blahopřání, pozvánka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru; • ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace; • ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché i komunikační žánry; • ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti.

Průřezová témata	Metody a formy práce
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovednosti zapamatování</p> <ul style="list-style-type: none"> – seberegulace a sebeorganizace – organizace vlastního času, plánování učení – kreativita <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě</p> <ul style="list-style-type: none"> – mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého – kooperace a kompetice <p><i>Morální rozvoj</i> – řešení problémů a rozhodovací dovednosti</p> <p><i>Vztah člověka k prostředí</i> – naše obec</p> <p><i>Ekosystémy</i> – vodní zdroje, lidské sídlo – město – vesnice, les</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ilustrace k básni/textu • skupinová práce • vyprávění • rozhovor • didaktické hry • hry s rýmy • pamětné osvojení básně • vyhledávání informací z dostupných zdrojů • dramatizace • rozvoj fantazie • tvořivost
<p><i>Lidské aktivity a problémy životního prostředí</i> – ochrana přírody, odpady a hospodaření s odpady, druhotné suroviny</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • rozhovor • didaktické hry
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovednosti zapamatování</p> <ul style="list-style-type: none"> – seberegulace a sebeorganizace – organizace vlastního času, plánování učení – kreativita <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě</p> <ul style="list-style-type: none"> – mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého – kooperace a kompetice <p><i>Morální rozvoj</i> – řešení problémů a rozhodovací dovednosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • vyhledávání informací z dostupných zdrojů • rozhovor • rozvoj fantazie • tvořivost • skupinová práce • didaktické hry • ilustrace k tématu • dramatizace
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – kreativita</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ třídě</p> <ul style="list-style-type: none"> – mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého – kooperace a kompetice 	<ul style="list-style-type: none"> • skupinová práce • tvořivá práce • ilustrace k básni/textu • vyprávění, rozhovor

Učivo	Směřuje k očekávaným výstupům žáka
<p>9. Stavba věty Věta jednoduchá a souvětí Podmět a přísudek Shoda přísudku s podmětem Podmět rodu středního Podmět rodu ženského Podmět rodu mužského Řeč přímá a nepřímá Stavba věty – opakování</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-05 vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty; • ČJL-5-2-06 odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí; • ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje; • ČJL-5-2-09 zvládá základní příklady syntaktického pravopisu.
<p>Slohová cvičení – dopis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; • ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk; • ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení; • ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitě sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta; • ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru; • ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace; • ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché i komunikační žánry.
<p>10. Závěrečné opakování</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová; • ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku; • ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu; • ČJL-5-2-04 rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary; • ČJL-5-2-05 vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty; • ČJL-5-2-06 odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí; • ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje; • ČJL-5-2-08 píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách; • ČJL-5-2-09 zvládá základní příklady syntaktického pravopisu.

Průřezová témata	Metody a formy práce
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – rozvoj schopnosti poznávat – cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění; cvičení dovednosti zapamatování</p> <p>– seberegulace a sebeorganizace – organizace vlastního času</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ /třídě</p> <p>– mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy</p> <p><i>Ekosystémy</i> – les, vodní zdroje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • rozhovor • skupinová práce • tvořivost • dramatizace
<p><i>Osobnostní rozvoj</i> – kreativita</p> <p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ /třídě</p> <p>– mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • rozhovor • tvořivost
<p><i>Sociální rozvoj</i> – poznávání lidí – vzájemné poznávání se ve skupině/ /třídě</p> <p>– mezilidské vztahy – péče o dobré vztahy, chování podporující dobré vztahy, empatie a pohled na svět očima druhého</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vyprávění • rozhovor • hry s rýmy • rozvoj fantazie • tvořivost

IV. ČASOVÝ PLÁN ROZDĚLENÍ UČIVA

ORIENTAČNÍ NÁVRH ROZDĚLENÍ UČIVA – 1. POLOLETÍ

	Učivo	Týden	Učebnice	PS1
ZÁŘÍ	I. Opakování učiva z nižších ročníků	1.	str. 4–6	str. 2–3
	II. Nauka o slově	2.	str. 7–10	str. 4–7
	1. Význam slova a jeho hlásková podoba	3.	str. 11–13	str. 8–10
	2. Slova jednoznačná a mnohoznačná	4.	str. 14–16	str. 11–12
	3. Slova protikladná a souznačná			
4. Slova nadřazená, podřazená, souřadná				
5. Slova spisovná a nespisovná				
6. Slova citově zabarvená				
7. Nauka o slově – opakování				
Slohová cvičení: • orientace v textu • pracovní postup		str. 8 str. 16	str. 5 str. 12	
ŘÍJEN	III. Stavba slova	1.	str. 17–18	str. 13–14
	1. Kořen, předpona, přípona	2.	str. 19–21	str. 15–17
	2. Předložky a předpony	3.	str. 22–23	str. 18–19
	3. Předložky <i>od, nad, pod, před</i> Předpony <i>od-, nad-, pod-, před-</i>	4.	str. 24–25	str. 20
	4. Předložka <i>bez</i> Předpony <i>bez-, roz-, vz-</i>			
5. Předložky <i>v, ve</i> , předpony <i>ob-, o-, v-</i> Psaní skupin <i>bě/bje, vě/vje, pě</i>				
6. Zdvojené souhlásky				
7. Stavba slova – opakování				
Slohová cvičení: • porozumění textu, přihláška		str. 25	str. 20	
LISTOPAD	IV. Vyjmenovaná slova	1.	str. 26–28	str. 21–23
	1. Vyjmenovaná slova po <i>B</i>	2.	str. 29–31	str. 24–26
	2. Vyjmenovaná slova po <i>L</i>	3.	str. 32–34	str. 27–29
	3. Vyjmenovaná slova po <i>M</i>	4.	str. 35–36	str. 30–31
	4. Vyjmenovaná slova po <i>B, L, M</i> – opakování			
5. Vyjmenovaná slova po <i>P</i>				
6. Vyjmenovaná slova po <i>S</i>				
7. Vyjmenovaná slova po <i>V</i>				
8. Vyjmenovaná slova po <i>P, S, V</i> – opakování				
9. Vyjmenovaná slova po <i>Z</i>				
10. Psaní <i>i, í / y, ý</i> po <i>F</i>				
PROSINEC	IV. Vyjmenovaná slova	1.	str. 37–39	str. 32
	11. Vyjmenovaná slova – opakování	2.	str. 40–42	str. 33–35
	V. Slovní druhy	3.	str. 43–44	str. 35
		4.	vánoční prázdniny	
	Slohová cvičení: • telefonický rozhovor • charakteristika postavy		str. 39 str. 44	str. 32 str. 35
LEDEN	VI. Podstatná jména	1.	str. 45–46	str. 36–37
	1. Rod a číslo podstatných jmen	2.	str. 47–48	str. 37–38
	2. Pád podstatných jmen	3.	str. 49–50	str. 38–39
		4.	str. 51–52	str. 39–40
	Slohová cvičení: • vyprávění příběhu podle obrázkové osnovy		str. 52	str. 40

ORIENTAČNÍ NÁVRH ROZDĚLENÍ UČIVA – 2. POLOLETÍ

	Učivo	Týden	Učebnice	PS2
ÚNOR	VII. Skloňování podstatných jmen 1. Skloňování podstatných jmen rodu středního	1.	str. 53–54	str. 2
		2.	str. 55–58	str. 3–5
		3.	str. 59–61	str. 6–8
		4.	jarní prázdniny	
BŘEZEN	VII. Skloňování podstatných jmen 2. Skloňování podstatných jmen rodu ženského 3. Skloňování podstatných jmen rodu mužského	1.	str. 62–64	str. 9–10
		2.	str. 65–68	str. 11–12
		3.	str. 69–73	str. 13–15
		4.	str. 74–75	str. 16
DUBEN	VII. Skloňování podstatných jmen 3. Skloňování podstatných jmen rodu mužského VIII. Slovesa 1. Tvar určitý a neurčitý 2. Jednoduché a složené slovesné tvary 3. Zvratná slovesa Slohová cvičení: • vyprávění	1.	str. 76–78	str. 17–18
		2.	str. 79–82	str. 19–21
		3.	str. 83–85	str. 22–23
		4.	str. 86–88	str. 24–25
			str. 85	str. 23
KVĚTEN	VIII. Slovesa 1. Časování sloves – čas přítomný 2. Časování sloves – čas budoucí 3. Časování sloves – čas minulý 4. Slovesa – opakování IX. Stavba věty 1. Věta jednoduchá a souvětí 2. Podmět a přísudek 3. Shoda přísudku s podmětem Slohová cvičení: • blahopřání	1.	str. 89–92	str. 26–27
		2.	str. 93–97	str. 28–29
		3.	str. 98–100	str. 30–31
		4.	str. 101–102	str. 32
			str. 98	str. 30
ČERVEN	IX. Stavba věty 3. Shoda přísudku s podmětem 4. Řeč přímá a nepřímá X. Opakování Slohová cvičení: • dopis	1.	str. 103–105	str. 33–35
		2.	str. 106–107	str. 36–37
		3.	str. 108–110	str. 37–38
		4.	str. 111–112	str. 39–40
			str. 110	str. 38

V. METODICKÉ POZNÁMKY K UČEBNICI ČJ 4

1. OPAKOVÁNÍ UČIVA Z NIŽŠÍCH ROČNÍKŮ (učebnice, str. 4–8)

Cílem učiva 1. kapitoly je postupné zopakování a upevnění znalostí ze 3. ročníku, a to především rozlišování hlásek ve slovech, dělení slov na slabiky, určování druhů vět podle postoje mluvčího, zdůvodnění psaní *i, í* po měkkých souhláskách a *y, ý* po tvrdých souhláskách, psaní souhlásek uvnitř a na konci slov, psaní *i/y* po obojetných souhláskách, psaní velkých písmen na začátku vlastních jmen, rozlišení slovních druhů, vět jednoduchých a souvětí aj.

Ve slohové části je kladen důraz na rozvoj komunikačních dovedností a slovní zásoby a aktivní, uvědomělou práci s textem.

UČIVO A DÍLČÍ VÝSTUPY ŽÁKA

Jazyková výchova

- hláska/písmeno, slabika, slovo, věta
- hlásková analýza a syntéza slov (počet slabik ve slově)
- věta (skládá se ze slov, mezery mezi slovy, určování počtu slov ve větě)
- rozlišení vět podle postoje mluvčího; psaní správného interpunkčního znaménka za větou
- vlastní jména
- abecední řazení písmen a jeho pamětné ovládnutí
- využití znalosti abecedy při tvoření souborů abecedně řazených slov
- uvědomělé psaní *y/ý* ve skupinách *hy, chy, ky, ry, dy, ty, ny* s hlasitým odůvodněním, doplňování *y/ý* do slov
- uvědomělé psaní *i/í* ve skupinách *ži, ši, či, ři, ci, ji, di, ti, ni* s hlasitým odůvodněním, doplňování *i/í* do slov
- párové souhlásky *B – P, D – T, Ď – Ť, V – F, S – Z, Š – Ž, H – CH* uprostřed a na konci slova a jejich písemná podoba s hlasitým odůvodněním
- uvědomělé psaní *y/ý* ve vyjmenovaných slovech a ve slovech s nimi příbuzných s hlasitým odůvodněním
- slovní druhy (slova ohebná a neohebná), terminologie, pamětné osvojení pojmů
- vyhledávání slov reprezentujících jednotlivé slovní druhy ve větách nebo jejich doplňování do vět
- rozlišování větných celků (pojem „věta jednoduchá“ a „souvětí“)

Žák:

- uvědomuje si pojmy „věta, slovo, slabika, hláska/písmeno“
- rozliší hlásky podle jejich druhu; graficky zaznamená stavbu slova
- rozdělí slova na slabiky, určí počet slabik
- rozlišuje slova jednoslabičná a víceslabičná
- spočítá slova ve větě
- uvědomuje si, že věty se skládají ze slov a každé slovo má svůj význam
- rozliší věty podle postoje mluvčího
- zdůvodňuje psaní znaménka za větou podle druhu věty
- uvědomuje si pravopis vlastních jmen
- dokáže odříkat celou abecedu
- řadí slova abecedně podle prvního písmene a ví, jak se řadí slova, která začínají stejným písmenem
- odůvodňuje a píše souhlásky uvnitř a na konci slov
- rozlišuje obojetné souhlásky ve slovech
- umí odříkat řady vyjmenovaných slov zpaměti
- učí se odůvodňovat psaní *y/ý* ve vyjmenovaných slovech a ve slovech s nimi příbuzných
- slova reprezentující jednotlivé slovní druhy vyhledává v textu nebo je do textu doplňuje
- rozlišuje větu jednoduchou a souvětí

Komunikační a slohová výchova

- prohlubování komunikačních dovedností
- rozvíjení slovní zásoby
- porozumění textu (řazení vět v časové posloupnosti)
- konfrontace textu / mluveného projevu s obrázkem
- pestrost jazykového projevu s bohatým využitím přísudků, přívlastků

Žák:

- rozliší, co je vyprávění a popis
- dokáže říct několik vět o přečteném
- rozumí, která slova se k danému tématu hodí, která nikoliv, a sám některá vytvoří
- rozumí řazení děje, událostí v časové posloupnosti

Čtení a literární výchova

- vázané čtení se správnou intonací na konci vět
- správná výslovnost
- porozumění jednoduchému čtenému textu
- časopisy: *Sluníčko*, *Mateřídouška*

Žák:

- čte věty se správnou intonací, správně vyslovuje slova
- při čtení vnímá věty jako samostatné celky
- porozumí jednoduchému čtenému textu
- je schopen vyprávět krátký příběh, diskutovat o něm a odpovídat na otázky

NÁMĚTY PRO PRÁCI S NĚKTERÝMI CVIČENÍMI**Uč, str. 4, cv. 1**

- Motivační rozhovor – konec prázdnin a začátek školního roku.
- Popis ilustrace – vytvořit několik krátkých vět, které se vztahují k ilustraci.

Uč, str. 4, cv. 2

- Několika větami vyprávět nějaký svůj prázdninový zážitek.
- Napsat na lístečky deset jmen spolužáků a seřadit je podle abecedy.
- V uvedených slovech vyhledat ukrytá vlastní jména osobní, popřípadě zkusit podobné hádanky vymyslet, např. *KLADIVO* (IVO), *MYŠLENKA* (LENKA), *PETRKLÍČ* (PETR), *ŠKOLA* (OLA), *SKŘIVAN* (IVA, IVAN), *SLEVA* (EVA), ...

Uč, str. 4, cv. 3

- Skupinová práce: vyluštit rébusy, např. *M* (MRAK), *D* (DRAK), *K* *ONOŠ* (KRAKONOŠ), *KY* (KOSTKY), *RA* (KOSTRA), *K* *S* (KOKOS), *LÍ* (OKOLÍ), *LENÍ* (MYŠLENÍ), *NA* *LENÝ* (NAMYŠLENÝ), ... S uvedenými obrázky zkusit vymyslet podobné rébusy.

Uč, str. 5, cv. 4

- Objasnit význam slov: *vetřelec* (kdo se někam vetřel), *vřava* (silný hluk, pomyk, chaos, zmatek), *káravě* (*kárat* – důrazně napomínat)
- Školní rok – měsíce, vyjmenovat a přiřadit k nim vhodná roční období.

Uč, str. 6, cv. 7

- Vlastní jména místní zkusit společně vyhledat na mapě ČR.
- Napsat alespoň jednu větu o tom, kde byl žák o prázdninách.
- Všimnout si psaní předložek, vypsát ze cvičení některá spojení s předložkou, např. *v Krkonoších*, *na vodáckém táboře*, *u řeky*, *s rodiči*, *v Liberci*, ...
- Práce ve dvojicích: vyhledávat na mapě ČR místní názvy a zapisovat je s předložkou, např. *v Praze*, *v Brně*, *v Jeseníkách/Jesenících*, *na Šumavě*, *do Ostravy*, *do Beskyd*, *od Plzně*, *z Tábora*, *ze Šumavy*, ...

Uč, str. 6, cv. 8

- Uvedené státy vyhledat na mapě Evropy; uvědomit si naše sousední státy i řeči, kterými se tam mluví.
- Skupinová práce: o vybraném státu zjistit nějaké informace a vytvořit krátkou prezentaci.

Uč, str. 7, cv. 10 b)

- Zopakovat názvy všech slovních druhů a přiblížit jejich charakteristiku, například:
 - **podstatná jména** – označují jednu nebo více osob, zvířat, věcí, vlastností a dějů, můžeme si na ně ukázat zájmeny *ten – ta – to (ti – ty – ta)*;
 - **přídavná jména** – vyjadřují vlastnosti osob, zvířat a věcí;
 - **zájmena** – buď zastupují podstatná jména, nebo na ně ukazují;
 - **číslovky** – vyjadřují počet, pořadí nebo kolikrát se něco vyskytuje;
 - **slovesa** – vyjadřují, co osoby, zvířata nebo věci dělají nebo co se s nimi děje;
 - **příslovce** – označují místo, čas a způsob;
 - **předložky** – ve větě stojí před podstatnými jmény, přídavnými jmény, zájmeny či číslovkami; čteme je dohromady se slovem, před kterým stojí, ale píšeme je vždy zvlášť;
 - **spojky** – spojují slova nebo věty;
 - **částice** – dávají větě platnost zvolání, přání či výzvy, stojí většinou na začátku věty;
 - **citoslovce** – vyjadřují zvuky, hlasy, city, nálady, výzvy.

Uč, str. 7, cv. 10 c)

- Procvičování určování rodu a čísla podstatných jmen: žáci se rozhlédnou po třídě, pojmenují skutečnosti kolem sebe (užívají jen podstatná jména) a zapíší si několik podstatných jmen v jednotném či množném čísle, např. *stůl, okna, sešity, aktovka, ...*, potom je postupně čtou a ostatní určují jejich číslo a rod.
Poznámka: Pozor na slova např. *lavice, židle* apod., která mohou zároveň vyjadřovat jednotné i množné číslo. Číslo podstatného jména je tedy třeba specifikovat, např. *dvě lavice, tři židle*. Žáci mohou také uvést slovo *dveře*, které je pomnožné. (Jedná se však o učivo vyšších ročníků.)
Pomnožná podstatná jména mají pouze nebo převážně tvary množného čísla, např. *nůžky, záda, ústa, ...*

Uč, str. 7, cv. 11

- Práce ve dvojicích: vybrat si některé přídavné jméno a vymyslet k němu několik vhodných podstatných jmen, např. *dobrý – člověk, kamarád, oběd; živá – voda, liška, hudba; křivé – tahy, čáry, zdi; ...*

Uč, str. 7, cv. 12

- Skupinová práce: třídu rozdělíme na 6 skupin, každá skupina si vylosuje jednu z kartiček: buď kartičku s *u*, *ú*, nebo *ů*. K dané kartičce se pak snaží vymyslet co nejvíce vhodných slov. Skupiny, které mají stejné kartičky, se potom sejdou a zhodnotí slova, která mají stejná, která jim naopak ve srovnání s jinou skupinou chyběla, a vytvoří jeden společný soubor slov s daným písmenem.

Uč, str. 7, cv. 13

- K procvičování doplňování *i, í / y, ý* lze využít karty s *I, Í / Y, Ý* ze souboru *Soubor karet pro výuku českého jazyka ve 2. ročníku*, příp. si je žáci mohou sami vyrobit.

SLOHOVÁ CVIČENÍ**Uč, str. 8, cv. 1**

- Orientaci v textu (odstavcích) lze procvičit vyhledáváním slov/vět v textu, např.
V prvním odstavci vyhledej větu o tom, co dělaly sojky. Přečti/opiš ji. (*Sojky varovně křičely.*)
Ve třetím odstavci vyhledej podstatná jména v množném čísle. (*batohy, zádech, baterky, kladívka, kladívky*)
V posledním odstavci vyhledej souvětí a přečti ho. (*Otevřeli kufr, vyndali z něj krumpáč s lopatou a hned se vraceli k hradu.*)
- Zkusit popsat některého spolužáka tak, aby ostatní poznali, o koho se jedná. Vyučující může k popisu připravit jednoduchou osnovu, např. výška postavy, odhadovaný věk, délka a barva vlasů, oblečení, významnější znaky (typ chůze, účesu, brýle, ...).
Poznámka: V tomto popisu neřešíme např. povahové vlastnosti.

DALŠÍ NÁMĚTY NA SLOHOVÁ A KOMUNIKAČNÍ CVIČENÍ

- Vyprávět o začátku školního roku ve třídě.
- Říci několik vět o svém prvním školním ránu.
- Domýšlet konce příběhů.
- Prezentovat práci skupiny (informace o vybraném státu).

MOŽNOSTI MEZIPŘEDMĚTOVÝCH VAZEB

V1 – vyhledávání na mapě ČR; ČR a státy, které s ní sousedí; mapa Evropy

Př – podzim

HV – píseň *Září* (HV4, str. 9), písně s místními názvy, např. *Beskyde, Beskyde* (HV4, str. 4)

VV / **PČ** – vzpomínka na prázdniny, ilustrace k básni

DIDAKTICKÉ HRY

1. Skládání slov z písmen

Vyučující napíše na tabuli slovo (min. trojslabičné) a žáci skládají z písmen tohoto slova další výrazy, např. *ZAHRADNÍK* – *hrad, díra, kahan, had, rak, dík, rada, drak, za, na, zrada, ...* Pracovat mohou s písmeny ze *Skládací abecedy* (z 1. ročníku) nebo si potřebná písmena napíšou na jednotlivé lístečky, aby s nimi mohli manipulovat.

2. Slovní fotbal

Vyučující řekne (vykopne) slovo a první žák v pořadí uvede slovo, které začíná stejnou hláskou, jako je poslední hláška vykopnutého slova, např. *žák – kos – syn – nos – sýr – rak – kůl – líp – půl – les, ... auto – obr – ryba – autobus – stadion – nosorožec, ...* Žáci se postupně střídají. Kdo nevymyslí další slovo, dostává gól a vykopává další slovo.

Pravidla je možné specifikovat, „kopou“ se pouze slova jednoslabičná, dvojslabičná atd.

Poznámka: Pozor na spodobu znělosti na konci slov, např. *led* [let]. Žáci v tomto období ještě příliš nerozlišují mezi hláskou a písmenem, proto slova, u nichž dochází ke spodobě znělosti, nezařazujeme.

3. Psaný fotbal

Obměna slovního fotbalu, ale všichni žáci hrají současně. Při hře sedí žáci mimo lavice, např. v řadě nebo v kruhu. Vyučující připraví proužky papíru (podle počtu žáků ve třídě) a na každý napíše první slovo. Každý žák napíše pod toto slovo jedno další slovo podle stejného pravidla jako u slovního fotbalu a předá papír sousedovi. Ten píše další slovo. Pokud někdo nestihne vymyslet slovo v určeném časovém intervalu, dostává gól a jde si i s papírem sednout do lavice, kde může pokračovat individuálně.

4. Písmenkový guláš

Vyučující nadiktuje několik písmen. Žáci si je zapisují na jednotlivé lístečky a snaží se z nich sestavit jedno slovo, případně zapisují všechna možná slova, která lze z daných písmen sestavit. Ta však nemusí obsahovat všechna zadaná písmena.

Např. *A K P E Ř* = *PEKAŘ; KEŘ, ŘEPA, PAK, ŘEKA, KAP.*

5. Na schovávanou

Vyučující připraví kartičky (nejlépe výrazné barvy) se slovy a schová je po třídě (tak, aby byly částečně viditelné). Žáci je hledají a ukládají do košíků (krabiček) nadepsaných jednotlivými slovními druhy. Po vyhledání všech slov společně zkontrolují, zda jsou slova uložena ve správném košíku.

6. Najdi šotka

Žáci hledají slova, která do řady nepatří. Také žáci 4. ročníku stále potřebují, aby „šotek“ bylo slovo hodně odlišné. Těžko budou rozlišovat např. přídavné jméno mezi příslovci, předložku ukrytou mezi spojkami apod.

Např. *čáp, au, peří, pták, zobák, nohy*
před, nad, lékař, přes, od, ve, s

nese, mám, skoč, domů, povídá, roste
letní, mořská, pracuje, cizí, veselý, malá

7. Kufř (podstatná jména)

Vyučující připraví do kufříku (krabice) podstatná jména napsaná na kartičkách. Jeden žák (hadač) jde před tabuli a otočí se směrem k ostatním. Další žák jde a vytáhne z kufříku slovo. Ukáže ho spolužákům tak, aby ho neviděl hadač. Potom slovo popisuje, nesmí přitom však používat slova příbuzná (se stejným kořenem). Hadač se snaží v určitém časovém limitu (cca 1–2 minuty) uhádnout co nejvíce slov. Po uplynutí limitu se dvojice žáků střídají.

Obměna: Slovo z kufříku vytáhne a ukáže žákům vyučující. Všichni žáci mohou slovo popisovat, hadač se snaží v určitém časovém limitu uhádnout co nejvíce slov.

8. Kde jsem byl o prázdninách (tichá pošta)

První žák pošeptá do ucha žákovi, který sedí vedle něj, místo (podstatné jméno místní), které navštívil o prázdninách, např. *Praha, Chorvatsko, Jeseníky, ...* Spolužák pošle to, co slyšel, dál. Poslední žák v řadě řekne slovo nahlas a první žák rozhodne, zda je správné.

9. Do kruhu vstoupí...

Žáci stojí v kruhu. Každý žák postupně zjišťuje, jak spolužáci trávili prázdniny. Řekne: *Do kruhu vstoupí ten, kdo byl v létě na táboře (u moře, v zoo, v lese, ...)*. Žáci, kteří o prázdninách na uvedeném místě byli, vstoupí do kruhu. Tázající se poté vrátí na své místo a na řadě s dotazem je další žák. Tak se postupně mohou vystřídat všichni žáci. Získáme tak informace o tom, jak žáci trávili prázdniny.

2. NAUKA O SLOVĚ (učebnice, str. 9–16)

Cílem učiva je rozlišování jednotlivých slov ve větě a uvědomění si, že slovo označuje skutečnost, má ustálený význam a existuje ve své zvukové a psané podobě. Slovo se skládá ze slabik a slabiky z hlásek. Důležité je si uvědomit, že hlásky zapisujeme písmeny. Hlásky vyslovujeme, zatímco písmena píšeme.

Kapitola klade důraz na rozšiřování a obohacování slovní zásoby, pochopení významů slov a vztahů mezi nimi. Z hlediska významu slov se žáci učí používat slova výstižně a smysluplně. Rozlišují slova jednoznačná a mnohoznačná, slova významem nadřazená, podřazená a souřadná, uvědomují si významový vztah mezi slovy souznačnými, protikladnými a mnohoznačnými, svou slovní zásobu obohacují slovy citově zabarvenými. Učí se rozlišit spisovné a nespisovné vyjadřování.

Ve slohové části se žáci seznamují s pracovním postupem. Zdůrazníme, že pracovní postup je krátký a výstižný, práci popisujeme postupně po jednotlivých krocích ve správném pořadí; k pracovnímu postupu bývá připojen seznam pracovních pomůcek. Žáci mohou pracovat s obrázkovou osnovou, podle které pracovní postup vytvoří.

UČIVO A DÍLČÍ VÝSTUPY ŽÁKA**Jazyková výchova**

- rozlišování slov ve větě
- slova jednoznačná a mnohoznačná
- slova protikladná (antonyma) a slova souznačná (synonyma)
- slova souřadná a slovo významově nadřazené, slova významově podřazená
- slova spisovná a nespisovná
- slova citově zabarvená (expresivní)
- slova příbuzná (kořen, předponová a příponová část)

Žák:

- uvědomuje si, že věty se skládají ze slov a každé slovo má svůj význam
- uvědomuje si, že slova se vyslovují samostatně a píšou se zvlášť
- zná pořádek slov ve větě a dokáže ho aplikovat v mluvené i psané komunikaci
- rozlišuje různé tvary jednoho slova
- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary

Komunikační a slohová výchova

- rozšiřování slovní zásoby, obohacení vyprávění použitím synonym
- nahrazování záporně citově zabarvených slov slovy bez citového zabarvení
- konfrontace textu / mluveného projevu s obrázkem
- popis pracovního postupu podle obrázkové osnovy

Žák:

- při popisu zkouší nahrazovat slova synonymy, expresiva spisovnými výrazy
- rozumí, která slova se k danému tématu hodí, která nikoliv, a sám některá vytvoří
- několika větami zkouší vytvořit popis pracovního postupu podle obrázkové osnovy

Čtení a literární výchova

- knihy: René Goscinny: *Mikulášovy patálie*, Karel Poláček: *Bylo nás pět*
- básně: Emanuel Frynta, Jiří Žáček
- encyklopedický text, příběhy s dětským hrdinou
- reprodukce textu
- čtení básně a přednes básně z paměti

Žák:

- porozumí jednoduchému čtenému textu
- je schopen vyprávět krátký příběh, diskutovat o něm a odpovídat na otázky
- naučí se báseň nazpaměť a snaží se ji přednášet s dobrou výslovností a ve vhodném tempu

NÁMĚTY PRO PRÁCI S NĚKTERÝMI CVIČENÍMI

Uč, str. 9, cv. 1 f)

- Úkol lze zpracovat také jako projekt o vybrané obci, doplnit ho výstavou fotografií obce, jejího okolí, významných památek či míst, četbou pověstí z daného regionu, besedou apod.
- Didaktická hra *Město/obec, kraj* (viz MPČJ4, str. 28):
Žáci pracují se souborem kartiček (viz MPČJ4, Příloha 2, str. 31–32) s názvy měst/obcí, v nichž jsou vynechaná *i, í / y, ý* na jedné straně a *i, í / y, ý* doplněná včetně názvů krajů na straně druhé.
Poznámka: Je třeba připomenout, že správné *i, í / y, ý* v názvech některých obcí nelze zdůvodnit a jejich pravopis si je třeba zapamatovat. Také umístění měst/obcí do krajů není jednoduchý úkol, protože řada názvů jsou názvy menších měst/obcí. Při opakovaném hraní se však úspěšnost doplnění *i, í / y, ý* a umístění města/obce do kraje zvyšuje. Při hře mají navíc možnost najít „svou“ obec i žáci z menších měst a vesnic. Hru lze využít i dříve, než se učivo o krajích ve vlastivědě probírá, a to tak, že do názvů měst/obcí žáci doplňují jen *i, í / y, ý*.

Uč, str. 10, cv. 1

- Námetky pro práci se *Slovníkem spisovné češtiny pro školu a veřejnost*:
 - Vyučující zadává slova, jejichž význam mají žáci vyhledat.
 - Vyhledat slova z textu, jejichž význam žáci neznají.
 - Vyhledat slova, která mají dvojí význam, nebo naopak jen jeden význam.
 - Žáci vyhledávají zajímavá slova a zadávají je ostatním žákům k vyhledání.
Vyučující nejdříve nechá žáky nad významem neznámého slova uvažovat, pak teprve správný význam žáci vyhledají.

Uč, str. 10, cv. 2

- Ke slovům na kartičkách napsat hláskovou stavbu.
- Se slovy vytvořit věty a napsat je.

Uč, str. 10, cv. 3

- Zkusit vymyslet jiná slova s více významy, nakreslit k nim obrázky, které vyjadřují jejich význam, např. *ko-houtek, myš, list, zebra, hřeben, zub, koruna, ...*

Uč, str. 11, cv. 1

- Objasnit význam slov: *óda* (báseň oslavného významu), *lkát* (naříkat, bědovat).

Uč, str. 11, cv. 2

- Procvičování formou hry s kartičkami – žáci mají soubor slov napsaných na kartičkách: hledají a tvoří dvojice protikladných nebo souznačných slov, např. *hladový* × *sytý* nebo *sytý* || *najedený*. Mohou také tvořit trojice slov (dvě slova protikladná a k jednomu z nich i slovo souznačné), např. *hladový* × *sytý* || *najedený* (viz didaktická hra *Hledej dvojice/trojice*, MPČJ4, str. 28 a Příloha 1, str. 30).

Uč, str. 11, cv. 3

- Vyhledat slovo s největším počtem písmen a zároveň s největším počtem slabik (*neupozorňoval*; 13 písmen, 6 slabik).
- Ve dvojici vypsát slova s postupně přibývajícím počtem písmen, např. 1–13: *a, už, aby, dala, potom, nemáme, vyzvání, učitelka, rozhlédla, Kryšpínovi, přítomnosti, inspektorově, neupozorňoval*.

Uč, str. 12, cv. 1

- Vytvářet podobné věty s několika souřadnými slovy.
- Didaktická hra *Kukačka* (viz MPČJ4, str. 28).

Uč, str. 12, cv. 2

- Práce ve dvojicích: vyučující zadá nadřazené slovo, dvojice se snaží vymyslet a napsat co nejvíce slov podřazených.
- Didaktická hra *Tři a jedno* (viz MPČJ4, str. 29).

Uč, str. 12, cv. 3

- K některým slovům říkat slova souznačná, např. *mění se* || *střídá se, název* || *jméno, doba* || *čas, pozorovat* || *sledovat, ...*

- K některým slovům říkat slova protikladná, např. *dny* × *nocí*, *zkracují* × *prodlužují*, *stmívá se* × *rozednívá se*, *koncem* × *začátkem*,...

Uč, str. 14, cv. 2

- Vyučující říká podobné krátké věty, které obsahují slova citově zabarvená. Žáci je mají říci/napsat s užitím neutrálních slov (tj. bez citového zabarvení), např. *Brácha se jmenuje Tomáš. (Bratr se jmenuje Tomáš.) Od tety jsem dostal kolobrndu. (Od tety jsem dostal **koloběžku**.)*

Uč, str. 15, cv. 1

- Z písmen slova *VLAŠTOVKA* sestavit jiná slova, např. *šatovka, taška, vak, vlak, šat, kov, však, šok, koš, tlak, ...*

Uč, str. 15, cv. 2

- Uvědomovat si vývoj věcí kolem nás, které se staly nedílnou součástí našich životů, např. *automobil, pračka, oblečení, ...* Zjistit/vyhledat o nich nějaké informace, fotografie apod.

SLOHOVÁ CVIČENÍ

Uč, str. 16, cv. 2

- Zkusit vyhledávat různé formy pracovních postupů, např. na obalech výrobků pro přípravu pokrmu. Přečíst je, příp. některé jednoduché pokrmy podle nich připravit.

DALŠÍ NÁMĚTY NA SLOHOVÁ A KOMUNIKAČNÍ CVIČENÍ

- Při besedě procvičit formulaci otázek.
- Při prezentaci procvičit souvislejší vyjadřování po přípravě.
- Rozvoj slovní zásoby a vyjadřovacích schopností – vysvětlování významu slov; říci několik vět o tématu, např. podzimní počasí, změny v přírodě na podzim, činnosti lidí na podzim, ...
- Žák zkusí říci několik vět na zvolené téma. Ostatní sledují, zda užívá pouze spisovná slova. Poté společně jeho slovní projev vyhodnotí. Pro lepší kontrolu lze slovní projev zaznamenávat např. na diktafon nebo jiné záznamové zařízení. Žáci se zároveň sami uslyší a lépe si tak uvědomí, kde dělali chyby.

MOŽNOSTI MEZIPŘEDMĚTOVÝCH VAZEB

M – čísla z oboru do milionu (údaje o obci, kraji, ...)

V1 – orientace na mapě (Pardubický kraj, Litomyšl); král Přemysl Otakar II.

Př – krajina v okolí obce, přírodní zajímavosti; podzim

HV – Bedřich Smetana; písně s místními názvy, např. *Kdyby byl Bavorov* (HV4, str. 62), *Náchodský zámeček* (HV4, str. 62); *Slunéčko zachází za hory* (HV4, str. 4), *Vyletěla holubička ze skály* (HV3, str. 7), *Žezulka* (HV4, str. 51), ...; v textu vybrané písně vyhledávat např. slova mnohoznačná

VV / **PČ** – moje obec; obrázky mnohoznačných slov, práce s podzimní tematikou, výroba čelenky či jiného výrobku podle návodu

DIDAKTICKÉ HRY

1. Sestavuj vzorce

Žáci mají u sebe v potřebném počtu znaky pro sestavování vzorců slov, např. 10 kusů se znakem X, 5 kusů se znakem O, 5 kusů se znakem |, 2 kusy se znakem ⊙ a 2 kusy se znakem ⊗. Vyučující zadá slovo, žáci vytvoří ze znaků vzorec. Lze pracovat i opačně – vyučující nadiktuje vzorec slova, žáci vyhledávají (z daných slov) slova, která se ke vzorci hodí, nebo k němu vymýšlejí jiná vhodná slova.

2. Vymysli slova

Vyučující má připravené kartičky s různými vzorci. Po vylosování kartičky si žáci vzorec opíšou na papír, snaží se k danému vzorci vymyslet alespoň jedno slovo a zapíšou ho. Počet slov vyučující omezí např. na tři, aby se práce neprotahovala. U jednodušší stavby žáci slova vymyslí rychle, ale u vzorců složitější stavby jim vymýšlení slova může trvat déle. Potom si mohou kartičky mezi sebou vyměnit. Za každé správně vytvořené slovo si lze započítat jeden bod. Žáci mohou pracovat jednotlivě, ve dvojicích či v malých skupinách.

3. Město/obec, kraj

Žáci mají soubor kartiček (viz MPČJ4, Příloha 2, str. 31–32) s názvy měst/obcí, v nichž jsou vynechaná *i, í / y, ý* na jedné straně a *i, í / y, ý* doplněná včetně názvů krajů na straně druhé. Žáci přečtou název města/obce, určí *i, í / y, ý*, které by do něj doplnili, a zkusí říci, ve kterém kraji se město/obec nachází. Řešení najdou na druhé straně kartičky. Při opakovaném hraní se pochoitelně úspěšnost doplnění *i, í / y, ý* a správného kraje zvyšuje. Hru lze hrát také jako pexeso.

4. Popletená pohádka

Vyučující napíše na tabuli (nebo na papír a nakopíruje pro všechny žáky) následující text. Žáci ho čtou, poté nahrazují podtržená slova slovy protikladnými a text čtou s protiklady.

Popelka byla **krásná** dívka. Žila se svou **zlou** macechou a dvěma **pyšnými** sestrami.

Jednoho **dne** dostaly pozvání na královský ples.

Popelka **moc chtěla** jít, ale musela přebírat hrách.

Holoubci jí pomohli. Popelka si oblékla **nádherné** šaty a na ples dorazila **včas**.

Na plesu se **všem líbila**. Před půlnocí se musela vrátit domů, jenže cestou **ztratila** střevíc.

Princ ji podle **malého** střevíčku poznal a požádal ji o ruku.

Pak se konala **bohatá** svatba. Takže nakonec **všechno dopadlo dobře**.

(řešení: ošklivá, hodnou, skromnými, noci, vůbec nechtěla, škaredé, pozdě, nikomu nelíbila, našla, velkého, chudá, nic nedopadlo špatně)

5. Hledej dvojice/trojice

Žáci mají soubor slov napsaných na kartičkách. Hledají a tvoří dvojice protikladných nebo souznačných slov, např. *hladový* × *sytý* nebo *sytý* || *najedený*. Při výběru vhodných slov mohou tvořit také trojice slov (dvě slova protikladná a k jednomu z nich i slovo souznačné), např. *hladový* × *sytý* || *najedený* (viz MPČJ4, Příloha 1, str. 30).

6. Kukačka

Na tabuli jsou připevněné řady obrázků, žáci hledají jeden, který mezi ostatní nepatří (mezi souřadnými slovy hledají slovo „nesouřadné“), poté vymýšlejí nadřazený pojem.

Vyučující upozorní žáky na to, že hledají slovo nesouřadné svým významem. Pokud žáci určí např. slovo *vlak* (protože má jednu slabiku), nezavrhuje tento výběr, ale vysvětlujeme význam slov.

Vhodně vybraná slova mohou sloužit k zápisu – autodiktátu,

např. *kočka* – *husa* – *tygr* – *beran* – *kohout* – *koza* – *kačer* – *kráva*;

autobus – *vlak* – *tramvaj* – *trolejbus* – *motorka* – *ponorka*;

pomeranč – *hruška* – *paprika* – *jablko* – *broskev* – *banán* – *meruška*.

Další variantou jsou slova místo obrázků, mohou posloužit k přepisu/opisu a mohou být použita i slova, ve kterých se vyskytují písmena *i/í, y/ý*.

7. Tři a jedno

Jeden žák řekne tři slova souřadná, ostatní si zapíšou slovo k nim nadřazené, např. *hruška, jablko, jahoda* – **ovoce**; *svetr, kalhoty, bunda* – **oblečení**, ... Po vystřídání pěti žáků zkontrolujeme a vyhodnotíme slova, která žáci zapsali (např. každé správné slovo = 1 bod). Hra pak může pokračovat.

8. Na kupce

Vybraný žák, kupec, si zvolí kritérium, podle kterého bude nakupovat zboží, např. určité nadřazené slovo, počet slabik ve slově, počáteční hláska ve slově, ... Ostatní žáci postupně jmenují zboží (říkají slova), které nabízejí, a kupec vyhodnocuje, zda toto zboží kupuje, či nikoliv. Úkolem žáků je odhalit kritérium nákupu. Vyučující by měl vést žáky k tomu, aby řešení neříkali předčasně, a dali tak šanci k odhalení toho, co mají kupci nabídnout, i spolužákům.

hladový	×	sytý		najedený
hluk	×	ticho		klid
čistý	×	špinavý		ušpiněný
zbabělý	×	odvážný		statečný
málo	×	hodně		příliš/spousta
smát se	×	plakat		naříkat
pozdě	×	brzy		časně
hloupý	×	chytrý		bystrý
mlčet	×	mluvit		říkat
horký	×	studený		chladný
muž	×	žena		paní
žena	×	muž		pán

L_berec	Velká B_teš	L_toměřice	B_lovec	Třeb_č
V_soké M_to	Česká L_pa	L_sice	L_tovel	Nem_čeves
Zb_roh	L_tom_šl	V_soká Pec	Sv_tavy	P_sek
Karv_ná	Sem_ly	Hrab_ně	B_strovany	V_škov
Nový B_džov	Vol_ně	Přib_slav	Zl_n	Ruz_ně

y, Královéhradecký kraj	y, Jihočeský kraj	y, Kraj Vysočina	í, Zlínský kraj	y, čtvrť Prahy, hlavní město Praha
i, Moravskoslezský kraj	i, Liberecký kraj	y, Moravskoslezský kraj	y, Olomoucký kraj	y, Jihomoravský kraj
i, Plzeňský kraj	i, y, Pardubický kraj	y, Karlovarský kraj	i, Pardubický kraj	í, Jihočeský kraj
y, ý, Pardubický kraj	í, Liberecký kraj	y, Jihomoravský kraj	i, Olomoucký kraj	y, Královéhradecký kraj
i, Liberecký kraj	í, Kraj Vysočina	i, Ústecký kraj	í, Moravskoslezský kraj	í, Kraj Vysočina